

Beleidsplan Meer- en Hoogbegaafdheid 2015-2019

Inhoudsopgave

Inleiding	2
-----------	---

Hoofdstuk:

1- Het bepalen van de doelgroep	3
2- Signalering en diagnostiek	4
3- Vervroegde doorstroming	6
4- Aanpassen leerstofaanbod	7
5- Leerlingenzorg: De Prismagroep	9

Inleiding

In het hedendaagse onderwijs is 'omgaan met verschillen' een centraal thema geworden en in verband hiermee is er in de laatste jaren een toenemende belangstelling voor meer- en hoogbegaafdheid. Uitgaande van onze visie streven wij ernaar passend onderwijs voor ieder kind te verzorgen. Niet alleen voor de leerlingen die beneden gemiddeld presteren, maar ook voor de leerlingen die bovengemiddelde prestaties kunnen leveren, de zogenaamde begaafde en hoogbegaafde leerlingen.

Wij willen de begaafde en hoogbegaafde leerlingen op onze school een passend onderwijsaanbod bieden. Om dit te kunnen realiseren is dit beleidsstuk geschreven. Hierin staat beschreven welke stappen er genomen worden in de signalering, de diagnostiek, de vervroegde doorstroming, de aanpassingen van het leerstofaanbod en de speciale leerlingenzorg.

Om beleid voor begaafde en hoogbegaafde leerlingen uit te voeren, werken we samen met de ouders, de leerling en de groepsleerkracht.

1. Het bepalen van de doelgroep

Op De Regenboog willen wij onderwijszorg bieden aan leerlingen met een bovengemiddeld intelligentieniveau. Hieronder verstaan wij leerlingen die begaafd of hoogbegaafd zijn, kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong en leerlingen met een talent op één gebied. Daar waar wij het in dit beleidsplan hebben over (hoog)begaafde leerlingen bedoelen wij de leerlingen uit één van deze vier groepen.

Begaafde leerlingen

Leerlingen met een IQ tussen de 115 en 130 punten worden intelligent genoemd en kunnen komen tot prestaties op begaafd niveau.

Hoogbegaafde leerlingen:

Leerlingen met een IQ boven de 130 punten worden hoog intelligent genoemd en kunnen tot prestaties komen op hoogbegaafd niveau.

Om duidelijk te maken om welke doelgroep het gaat, worden hierboven de intelligentieniveaus genoemd. Het IQ van de kinderen wordt echter in de meeste gevallen niet getest. In Hoofdstuk 2 wordt uiteengezet hoe we mogelijk (hoog)begaafde leerlingen signaleren.

Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong:

Bij kleuters wordt niet gesproken over hoogbegaafde kinderen. Men noemt kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong, ook wel 'potentieel hoogbegaafde kinderen'. Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong doorlopen de fases van ontwikkeling sneller en doen dat met grotere stappen.

Deze kinderen kenmerken zich o.a. door:

- Grotere leerstappen.
- Streven naar perfectionisme.
- Al vroeg kunnen omgaan met humor.
- Een brede algemene belangstelling (en soms sterk kunnen focussen op één bijzondere belangstelling).

Niet alle kinderen zullen deze kenmerken vasthouden en verder ontwikkelen. Daar ligt het belangrijkste verschil tussen kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong en kinderen die we later hoogbegaafd kunnen noemen.

Kinderen met een talent op één gebied:

De kinderen die niet op alle gebieden bovengemiddeld presteren, maar zich buitengewoon ontwikkelen op één gebied, noemt men niet hoogbegaafd, maar zij hebben wel behoefte aan een meer uitdagend onderwijsaanbod.

Door zowel de begaafde leerlingen als de hoogbegaafde leerlingen, de kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong en de leerlingen met talent op één gebied in het beleidsplan op te nemen, heeft het beleidsplan betrekking op de beste 10 à 15% leerlingen van een school. Binnen de groep kan een eigen niveaugroep geformeerd worden en is de kans dat deze leerlingen geïsoleerd worden in hun leerstofaanbod nagenoeg nihil. Door ook de groep talenten op één gebied erbij te betrekken kunnen we wisselende samenstellingen van niveaugroepen (taal of rekenen) formeren. Dat bevordert de sociale integratie en er wordt aan de leerbehoefte van nog meer kinderen tegemoet gekomen.

2. Signaleren en diagnostiek

Om (hoog)begaafde leerlingen te kunnen signaleren kijken we naar de resultaten van de Citotoetsen, de methodetoetsen en naar de leereigenschappen en persoonskenmerken van deze kinderen.

De positief aanwezige persoonskenmerken zorgen dat intelligente leerlingen prestaties kunnen leveren op begaafd niveau en hoog intelligente leerlingen op hoogbegaafd niveau.

Leereigenschappen en persoonskenmerken die van toepassing kunnen zijn op deze kinderen, zijn:

Leereigenschappen:

- Is snel van begrip.
- Maakt grote denk- en leerstappen.
- Beschikt over een goed geheugen.
- Heeft een brede algemene interesse en kennis.
- Beschikt over een groot probleemoplossend vermogen.
- Is in staat verworven kennis toe te passen.
- Is in staat nieuwe kennis te integreren met oude kennis.
- Beschikt over een groot analytisch vermogen.

Persoonlijkheidseigenschappen:

- Is taalvaardig en kan spelen met taal.
- Heeft een grote woordenschat.
- Komt met creatieve en originele oplossingen.
- Houdt van uitdagingen.
- Beschikt over een groot doorzettingsvermogen.
- Is perfectionistisch ingesteld.
- Is veelal een intuïtieve denker.
- Heeft behoefte aan een hoge mate van autonomie.
- Heeft een scherp opmerkingsvermogen.
- Beschikt over een grote parate kennis.

Ook is het mogelijk dat (hoog)begaafde leerlingen die onvoldoende uitdaging of begrip ervaren, juist negatieve gedragskenmerken vertonen.

Signaleren

Het is belangrijk dat we mogelijk (hoog)begaafde leerlingen zo vroeg mogelijk signaleren om ze een passend onderwijsaanbod te kunnen bieden en onderpresteren te voorkomen.

Om leerlingen te kunnen signaleren maken we gebruik van het DHH: Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafden (Van Gerven & Drent, 2007).

Wanneer signaleren we en welk instrument gebruiken we daarvoor?

Bij instroom van een nieuwe leerling in groep 1:

- De leerkracht houdt na drie weken een gesprek met de ouders aan de hand van het intake formulier. Hierin staan o.a. vragen specifiek gericht op hoogbegaafdheid.

Bij instroom van een nieuwe leerling in groep 2 t/m 8:

- De leerkracht maakt gebruik van de informatie van de vorige school. Vervolgens wordt de leerling meegenomen in de reguliere signaleringsmomenten.

De reguliere signaleringsmomenten groep 1 t/m 8:

- De groepssignalering:

De leerkrachten van groep 1, 3 en 5 vullen in mei de groepssignalering van het DHH protocol in. De resultaten hiervan worden vervolgens met de intern begeleider besproken in de eerstvolgende groepsbespreking in juni. Tijdens dit gesprek wordt voor de leerlingen die opvallend uit de signalering komen gekeken welke vervolgstappen nodig zijn om hen verder goed te kunnen begeleiden. Dit gebeurt aan de hand van het DHH.

Gedurende het schooljaar blijven alle leerkrachten alert op leerlingen die mogelijk (hoog)begaafd zijn en maken zij indien nodig gebruik van de individuele signalering van het DHH.

De individuele signalering:

Nadat er een gesprek met ouders, leerkracht en intern begeleider heeft plaatsgevonden kan het DHH gestart worden. Voor de signalering vullen de groepsleerkracht en de ouders een uitgebreide vragenlijst in. De LOVS resultaten worden door de leerkracht ingevoerd.

Nadat alle informatie in het DHH ingevoerd is, rolt hier een advies uit. Dit wordt bekeken met de leerkracht en intern begeleider. Wanneer er niet genoeg indicatiefactoren zijn voor mogelijke hoogbegaafdheid, staakt het onderzoek hier. Indien er wel genoeg indicatiefactoren zijn, gaan we verder met de diagnostiek. De leerkracht en intern begeleider bespreken de uitkomst met de ouders.

Diagnostiek

Nadat de procedure voor signalering is doorlopen, moet worden besloten in hoeverre het wenselijk is vervolgstappen op het gebied van diagnostiek te maken. Wanneer de keuze hiertoe genomen is, vullen leerkracht en ouders wederom een vragenlijst in. Vanaf groep 5 is er ook een vragenlijst voor de leerling.

In deze fase zal de leerling door getoetst worden op de drie belangrijkste vakgebieden (rekenen, spelling en begrijpend lezen) tot de leerling geen A-score meer haalt. We gebruiken hiervoor de Cito toetsen van het LOVS.

Nadat alle informatie verzameld en ingevoerd is door de leerkracht en intern begeleider, komt het computerprogramma met conclusies en adviezen. Deze onderzoeksresultaten worden geïnterpreteerd door de leerkracht en de interne begeleider en vervolgens met de ouders besproken. In die gevallen waarbij er na afronding van deze fase nog steeds twijfel bestaat over de capaciteiten van de leerling wordt een extern onderzoek geadviseerd.

3. Vervroegde doorstroming

De belangrijkste reden om aan vervroegde doorstroming te denken is de didactische noodzaak die er voor sommige leerlingen is: zij worden op het didactisch niveau van hun klas onvoldoende geprikkeld zich verder te ontwikkelen.

Naast de didactische noodzaak is het sociaal functioneren van de leerling ook een belangrijke factor. Daarom wordt binnen het DHH ruime aandacht besteed aan het sociaal functioneren van de leerling bij de observatielijsten.

Het derde aspect waarop gelet moet worden is het zelfbeeld van de leerling. Hoogbegaafde leerlingen hebben meer kans om een onjuist zelfbeeld te ontwikkelen dan andere kinderen. Dit komt mede doordat zij relatief gezien, vaak weinig ontwikkelingsgelijken in hun omgeving treffen waaraan zij zich kunnen spiegelen.

De vierde factor heeft betrekking op de werk- en leerstrategieën van de leerling. Ook als een leerling vervroegd doorstroomt en met het leerstofaanbod van de groep meedoet, is het een vereiste dat de leerkracht moeilijkere opdrachten en meer begeleiding aanbiedt zodat de leerling werk- en leerstrategieën kan ontwikkelen.

Vanuit het DHH wordt een eventueel vervroegd-doorstroom-traject geadviseerd. De leerkracht en intern begeleider zullen samen met de ouders beslissen in hoeverre dit advies opgevolgd wordt. De leerling zelf zal zoveel mogelijk betrokken worden in het proces.

Wanneer besloten is tot een vervroegde doorstroming, wordt nazorg geboden. Na zes weken vindt een evaluatiemoment plaats met de leerkracht, de leerling, ouders en intern begeleider.

4. Aanpassen leerstofaanbod

(Hoog)begaafde leerlingen zijn leerlingen die snel van begrip zijn, weinig behoefte hebben aan herhaling en een groot leertempo hebben (let wel: dit is iets wezenlijk anders dan een hoog werktempo). De leer- en persoonlijkheidseigenschappen vragen een aanpassing van het leerstofaanbod in de vorm van compacten en verrijken. Hierdoor zullen de leerlingen een leerinspanning moeten leveren, leren door te zetten en fouten kunnen maken. Om te leren leren is een goede begeleiding door de leerkracht nodig. Deze leerlingen hebben evenveel begeleiding nodig als leerlingen die de reguliere leerstof uit de methoden verwerken. Het vraagt van de leerkracht een extra instructie aan deze leerlingen, directe begeleiding en het nakijken en evalueren van het werk. Een goed klassenmanagement en regels voor het zelfstandig werken zijn voorwaarden om dit mogelijk te maken.

Aanpassingen in de reguliere leerstof voor groep 3 t/m 8

Voor de begaafde leerlingen is het leerstofaanbod in principe vooral verdiepend en niet verbreedend. Daarbij valt te denken aan:

- Taal/ Spelling Op Maat: Pluswerk.
- Rekenen Alles Telt: Pluswerk
- Technisch lezen: Estafetteloper

Voor de meer- en hoogbegaafde leerling is het leerstofaanbod niet alleen verdiepend maar ook verbreedend van aard. (verrijkend)

Daarbij valt te denken aan:

- Taal/ Spelling Op Maat: Pluswerk, aangevuld met werken in Projectboekje
- Rekenen Alles telt: Pluswerk, aangevuld met extra materialen
- Technisch lezen: Estafetteloper, Projectboekje

Voor de leerlingen die een talent hebben op één gebied is het leerstofaanbod in principe vooral verdiepend en niet verbreedend. Daarbij valt te denken aan:

- Taal/ Spelling Op Maat: Pluswerk.
- Rekenen Alles Telt: Pluswerk
- Technisch lezen: Estafetteloper

Wanneer een leerling op het gebied van rekenen of taal/spelling zeer getalenteerd is, kan besloten worden om de leerstof van een volgend leerjaar aan te bieden. Het te volgen traject voor deze stap wordt door de leerkracht in overleg met de intern begeleider opgezet en besproken met ouders en leerling.

Aanpassingen in de reguliere leerstof voor groep 1/2:

Ook voor hen wordt gewerkt op basis van compacten en verrijken. Om te voorkomen dat de leerling met een ontwikkelingsvoorsprong de taak niet doet omdat hij/zij niet anders wil zijn dan andere kinderen, wordt een plusgroepje geformeerd. De aanpassingen in de leerstof kunnen zijn:

- Twee 'gewone' taken per week vervangen door twee verrijkingstaken
- Werken met een 'belangstellingskring' volgens het principe van de kleine kring. Naast de kringactiviteit kan de leerkracht een aanvullende opdracht geven (in de vorm van een individuele verwerking of een samenwerkingsproject).

Verrijkingsmaterialen:

Iedere groep beschikt over een "Plusmap" voor (hoog)begaafde leerlingen.

Deze bevat uitdagend werk op het gebied van rekenen, taal, spelling, technisch lezen en begrijpend lezen.

In de orthotheek staan materialen voor de (hoog)begaafde leerlingen van de groepen 1 t/m 8 op het gebied van rekenen/wiskunde, taal, spelling, technisch lezen, begrijpend lezen en de sociaal emotionele ontwikkeling.

De aanpassingen in het leerstofaanbod zijn zichtbaar in het weekrooster en zijn opgenomen in de weektaak.

5. Leerlingenzorg

De Prismagroep

Naast de aanpassing van het leerstofaanbod in de eigen groep, bieden wij de leerlingen met een bovengemiddeld intelligentieniveau en de kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong, een speciaal programma. Deze leerlingen komen eenmaal per week bij elkaar in de zgn. Prismagroep, met als doel:

- Het verder ontwikkelen van sociale vaardigheden.
- Contact met ontwikkelingsgenoten.
- Hun leer/studievaardigheden leren toepassen op verrijksstof.
- Communicatieve vaardigheden oefenen/aanleren.
- Creativiteit stimuleren.
- Werken aan hun eigen persoonlijke leerdoel.

Organisatie vooraf

Stap 1: Selecteren kinderen/Prismagroepen maken

In overleg met de internbegeleider, de Prismaleerkracht en de groepsleerkracht wordt gekeken welke leerlingen hiervoor in aanmerking komen. Dit geldt voor kinderen die evt. nieuw gaan instromen in de Prismagroep. Er wordt niet alleen gekeken naar CITO resultaten (rekenen en begrijpend lezen). De methodetoetsen en kind kenmerken (hoofdstuk 2, beleidsplan) worden ook meegenomen. Aan de hand van het aantal kinderen worden er clustergroepen gemaakt. Met een maximum van 8 kinderen tot groep 4 en 12 kinderen tot groep 8.

Stap 2: Toestemming ouders

De groepsleerkrachten informeren de ouders van de nieuwe instromers om deel te nemen aan de Prismagroep. Aan de ouders wordt duidelijk vermeld dat dit steeds opnieuw wordt gezien.

Stap 3: Prismarooster maken

De Prismaleerkracht maakt het rooster, in samenspraak met de groepsleerkrachten. De Prismaleerlingen uit de groepen 5 t/m 8 werken 45 minuten per week in de Prismagroep en voor groep 1 t/m 3 is dat 30 minuten.

Stap 4: Informatie aan ouders

De ouders krijgen eventueel de presentatie op papier mee naar huis. Dit is alleen nodig bij nieuwe ouders of als er wijzigingen zijn, ten opzichte van het voorgaande schooljaar.

Stap 5: Formuleren individuele doelstelling en succescriteria

Tweemaal per jaar (september en februari) stelt de Prismaleerkracht in overleg met de groepsleerkracht, voor elke leerling leerdoel(en) op, met daarbij succescriteria om ook daadwerkelijk het leerdoel te behalen.

In samenspraak met de leerling

Om tot een goede doelstelling te komen, vinden we het allereerst belangrijk om de leerling hierbij te betrekken, het is van grote waarde dat de leerling eigenaar is van zijn eigen leerproces. Het boek 'Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren' van Corry Wolters geeft ons houvast en handvatten om erachter te komen, aan welke vaardigheid het kind wil werken.

In samenspraak met de groepsleerkracht

De input van het kind wordt meegenomen in het op papier zetten van een geschikt leerdoel.

Om tot een goede formulering te komen, neemt de Prismaleerkracht de volgende vragen door:

- Hoe ziet deze vaardigheid eruit?
- Wat laat het kind dan zien?
- Wat zijn de voordelen van deze verandering?
- Welke vaardigheden toont hij/zij dan vooral?
- Is deze vaardigheid realistisch, concreet en haalbaar?
- Welke eerste kleine stap zou dit kind kunnen maken?
- Hoe kan ik hem hierbij ondersteunen?
- Wat zou er dan beter gaan?
- Wat zouden anderen dan merken?

Bij het formuleren van het individuele doel let je op:

- Concreet gedrag.
- Positief geformuleerd.
- Het nieuwe gedrag past bij dit kind.
- Toepasbaar in gekozen situaties.
- Er moet een bepaalde vaardigheid of inzet van het kind zelf voor nodig zijn.

Daarnaast bepaal je welke succescriteria er nodig zijn om het leerdoel te behalen.

Stap 6: Doelstelling plaatsen in Parnassys en communiceren naar ouders.

Per kind worden de doelstelling (SMART) en succescriteria door de Prismaleerkracht in Parnassys gezet, bij het onderdeel individuele plannen.

Daarnaast worden de ouders geïnformeerd dat de Prisma lesmomenten weer van start gaan en zij ontvangen van de Prismaleerkracht per mail informatie over de doelstelling van het kind. Duidelijk wordt vermeld in welke periode het kind aan dit leerdoel werkt. De groepsleerkrachten verzorgen de communicatie richting de ouders.

Organisatie Prisma lesmomenten

Stap 7: Lesmoment

De Prismagroep werkt met een vast lesrooster, dat aan het begin van het schooljaar is gemaakt. De Prismaleerkracht bereidt elke les uitgebreid voor. Het lesvoorbereidingsformulier van de Prismamap wordt hiervoor gebruikt. De leerlingen gaan onder begeleiding van de Prismaleerkracht aan de gang met de materialen en opdrachten. De activiteiten kunnen individueel en in groepsverband uitgevoerd worden. Dit hangt o.a. af van specifieke leereigenschappen, interessegebied, leerbehoeften en het leerdoel van de desbetreffende kinderen.

Mede hierom is het ook van belang dat de Prisma lesmomenten een gevarieerd aanbod hebben. Bij groep 1/2 worden de opdrachten zo mogelijk gekoppeld aan het thema waar de kinderen op dat moment in de klas mee bezig zijn. De Prismaleerlingen verrichten regelmatig een gezamenlijke activiteit, in het kader van (leren) samenwerken. Er wordt altijd gestart met een leergesprek. Het individuele leerdoel van elk kind wordt nauwlettend in de gaten gehouden. Tijdens elke les wordt het geven van feedback aan elkaar gestimuleerd. Elke les wordt met de groep geëvalueerd, waarbij de nadruk ligt op het proces.

De leerlingen kunnen ook met de materialen in de eigen groep werken. Zij kunnen een huiswerkopdracht krijgen, die ze in de klas of thuis voor de volgende keer moeten maken. Voor deze kinderen wordt dit door de groepsleerkracht op de weektaak genoteerd, voor een deel in plaats van de reguliere opdrachten/lesstof. Tijdens de kijkochtenden krijgen ouders, indien mogelijk, de gelegenheid om het werk van de Prismamomenten te bekijken.

Stap 8: Logboek

De Prismaleerkracht maakt na afloop notities in het logboek (Parnassys, gekoppeld aan de Prismaleerlingen): over het onderwerp, de activiteit (wat gaat goed, wat moet herhaald worden), het groeps gesprek, het proces van de les en eventueel het huiswerk. De groepsleerkracht kan hierdoor ook het leerproces nauwlettend volgen.

Evaluatie

Stap 9: evaluatiegesprek

Driemaal per jaar (november, februari en juni) vindt een evaluatiegesprek plaats tussen de Prismaleerkracht en de intern begeleider over de gestelde doelen van de Prismaleerlingen. Er wordt ook bekeken of het kind het niveau van de lesstof aan kan. De Prismaleerkracht schrijft vervolgens een evaluatie in Parnassys en brengt de groepsleerkrachten hiervan op de hoogte.

Stap 10: Schoolrapport

Op het schoolrapport wordt vermeld dat het kind in de Prismagroep zit en aan welke doel(en) het kind werkt. Er wordt benoemd of het kind de doelstelling heeft behaald.

Stap 11: Oudergesprek

Tijdens de oudergesprekken, krijgen ouders informatie over het leerproces van hun kind tijdens de Prisma lesmomenten. De groepsleerkracht heeft naar aanleiding van het evaluatieverslag dat vóór iedere oudergespreksronde in Parnassys wordt gezet, informatie hierover. Er wordt dieper ingegaan op het individuele leerdoel van het kind en de inzet en motivatie. Ook wordt vermeld of het kind wel of niet verder gaat met deze lesmomenten.